

La crisi com a excusa: les retallades a la universitat i la situació dels investigadors en fase inicial

Martí Cuquet

Departament de Física, Universitat Autònoma de Barcelona.
marti.cuquet@uab.cat

Florencia del Castillo

Departament de Prehistòria, Universitat Autònoma de Barcelona.
Assemblea de Tercer Cicle de la UAB, <http://doctorandsuab.wordpress.com>
florenciadelcastillo@hotmail.com

RESUM

L'últim any s'han pres diverses mesures a nivell universitari, català i estatal, que afecten tant el preu de l'educació pública com les condicions laborals dels seus treballadors. El col·lectiu d'investigadors en fase inicial, ja fortament travessat per la precarietat, n'és un dels afectats. En aquest article analitzem quatre d'aquestes mesures —relacionades amb la reducció salarial i l'encariment de taxes— que incideixen directament sobre aquest col·lectiu a Catalunya i, en concret, a la Universitat Autònoma de Barcelona, i presentem la resistència i resposta que s'ha generat des de l'Assemblea de Tercer Cicle d'aquesta universitat.

Paraules Clau:

Universitat, Catalunya, educació pública, Universitat Autònoma de Barcelona

ABSTRACT

Last year, several measures have been taken at the university, Catalan, and Spanish level affecting both the increase of the public education cost and the working conditions at university. The group of early stage researchers, already heavily traversed by precariousness, is one of those affected. In this paper we analyze four of these measures—related to salary reduction and increase of fees—which have a direct impact on this group in Catalonia, particularly at the Universitat Autònoma de Barcelona (Autonomous University of Barcelona). We also present the resistance and response generated by the Assemblea de Tercer Cicle (the assembly of early stage researchers) at this university.

Keywords:

University, Catalonia, public education, Autonomous University of Barcelona

Introducció

L'actual curs 2010-2011 s'està revelant com un moment clau per al món de l'e-

ducació i la recerca. Com moltes altres àrees, la universitat està patint una retallada desmesurada de drets i de supòstos que repercuteix directament

en un augment de la precarietat laboral i en una disminució de la qualitat de l'educació, i que porta inexorablement —i conscientment— cap a la seva privatització, que no farà res més que agreujar la situació. Es tracta de mesures que cal englobar dins d'una política transnacional de degradació dels valors de la universitat pública —de tot allò comú, de fet— que ve ja de lluny, però que ha trobat en la situació econòmica actual l'excusa perfecta per aplicar les seves propostes més radicals. Aquesta política es concreta en exemples europeus com ara la retallada d'entorn d'un 80% en els pressupostos dedicats a les universitats del Regne Unit i un augment considerable de les seves taxes, o en l'anomenada Llei Gelmini italiana, que comporta una retallada general, a tots els nivells educatius, de fins al 90% de les beques i que obre la porta a la privatització de les universitats públiques a través de la seva conversió en fundacions (Díez Guitérrez, 2010). Així, els drets socials i els béns comuns esdevenen els instruments utilitzats per a socialitzar les pèrdues i, a la vegada, es converteix la precarietat en un risc permanent o inclús definitiu.

És aquesta conversió cap a la universitat-empresa (veure, per exemple, Galcerán, 2010: 15-19), i la conseqüent precarització del treball que s'hi duu a terme, que han provocat dures respostes al carrer, tant al Regne Unit com a Itàlia, que sembla que es tradueixen en

un revifament del moviment estudiantil i universitari, incloent cada vegada més a investigadors i a professors, i connectant també amb accions comunes com les vagues i les manifestacions de França, de Grècia, de Portugal i d'Espanya mateixa. En aquest sentit, “la xarxa global Edu-Factory, que connecta universitaris i investigadors d'arreu del món, va passar el mes passat [febrer de 2011] de ser un laboratori teòric a concretar-se en una cita a París” (Enfocant, 2011), de la qual n'ha sorgit una xarxa comuna de coordinació d'accions i discursos que rep el nom de “*Knowledge Liberation Front*” (Edu-Factory, 2011).

Un dels col·lectius més precaris dins la universitat i més afectats per aquestes reformes és el dels Investigadors en Fase Inicial (IFI), que comprèn els investigadors predoctorals. Una de les causes d'aquesta precarietat laboral és l'ambigüitat que provoca el fet d'estar adscrits a dues categories aparentment ben diferenciades: la d'estudiant i la de treballador. Així, malgrat que desenvolupi una activitat laboral com a investigador i, en alguns casos, també com a professor, l'IFI està considerat com a estudiant matriculat a un programa de doctorat. Aquesta ambigüitat està, si no promoguda, sí tolerada pels organismes amb capacitat d'incidir-hi a tots els nivells, i és de la convivència entre aquestes dues categories d'on sorgeixen en gran part els problemes que porten a

la precarització laboral del col·lectiu.

La segona causa de precarització, comuna també a d'altres sectors com ara el dels investigadors postdoctorals, és l'alta fragmentació del col·lectiu IFI. Així, últimament “s’ha produït una multiplicació de figures precàries lligades a l'àmbit de la recerca” (Ferreiro Baamonde, 2010: 213). Existeix, per exemple, una gran diversitat de condicions laborals per a persones que realitzen una mateixa feina. Hi ha el Personal Investigador en Formació (PIF), regulat per un estatut comú (EPIF, Real Decreto 63/2006) però dins del qual trobem diferències lligades a cada programa. Però existeixen també investigadors amb beques que incompleixen aquest EPIF, amb beques associades a projectes (el que es coneix com a Capítol VI) o, en l'extrem més precari, els anomenats Investigadors Sense Remuneració Regulada (ISRR). Hi ha també una gran varietat de centres d'adscripció (principalment universitats, però també centres de recerca públics i privats), que solen tenir convenis laborals diferents, una àmplia diversitat en la procedència nacional i, potser més important encara, una forta competència interna i el fet de ser un sector format íntegrament de contractats temporals que mai superen els quatre anys.

A més, dins de cada un dels dos àmbits —el dels treballadors i el dels estudiants— els IFI representen una frac-

ció molt petita del conjunt. Aquest poc pes, juntament amb l'alta temporalitat i l'heterogeneïtat de contractes, fa també que de vegades sigui un col·lectiu poc protegit per les demandes d'alguns sindicats. A això s'ha d'afegir que en general es tracta del primer contacte seriós amb el món laboral, amb el corresponent poc coneixement de la situació que això comporta.

Finalment, un altre punt de fragmentació és en la representació als òrgans de la universitat: executives de departaments, juntes de facultat, claustre, consell de govern, comissions i comitès d'empresa. En alguns d'ells, la representació dels IFI és com a estudiants, o amb sort com a estudiants de postgrau (per exemple, en el cas del claustre, el consell de govern i les seves comissions). En d'altres, per a aquells que tenen la condició de PIF, la representació és com a Personal Docent i Investigador (PDI), com en el cas de les juntes de facultat o dels comitès d'empresa. Això augmenta la dificultat de presentar un discurs clar i transversal a tots els nivells, a la vegada que, en les ocasions en què no es garanteix una mínima representació (com en algunes comissions del consell de govern), impossibilita la seva presència.

L'existència d'un espai comú des d'on crear un discurs transversal de tots els IFI és, doncs, una necessitat bàsica. És en aquest sentit que s'emmarca l'As-

semblea de Tercer Cicle de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), un “òrgan obert i participatiu, punt de trobada del col·lectiu d’investigadors predoctorals de la UAB: becaris predoctorals, professors associats, becaris associats a un projecte o investigadors que continuen fent recerca sense remuneració a canvi”. Creada el 2004, té per objectiu defensar els drets dels investigadors de la UAB, una universitat sense precarietat laboral en la recerca i uns estudis de tercer cicle públics i de qualitat.

L’actual curs català, en consonància amb la situació global general de conflicte, es perfila com un moment de gran pressió sobre el col·lectiu i sobre la universitat en general. Així, afectant directament la situació dels IFI s’han pres mesures a diversos nivells institucionals —Espanya, Catalunya, Universitat— i s’han patit incidents en diversos àmbits o facetes —contractes laborals, matrícules de doctorat i de màster, taxes universitàries— que, tot i dificultar el desenvolupament d’una resposta conjunta tant a nivell institucional com per part del subconjunt del col·lectiu afectat, també han començat a movilitzar el col·lectiu. Malgrat l’existència, doncs, d’aquesta gran pressió, el moment actual significa a la vegada una nova oportunitat per reconèixer els reptes i reforçar la resposta.

L’objectiu d’aquest article és estudiar

els símptomes d’aquest canvi general en l’àmbit particular dels joves investigadors a la UAB. Per això, ens centrem en l’anàlisi de quatre de les noves mesures d’aquest curs: l’augment de la taxa en concepte de tutela de tesi del doctorat, la retallada del sou del PIF en fase de contracte, la taxa de Serveis específics i suport a l’aprenentatge i l’augment de la matrícula dels estudiants de màster extracomunitaris. Es tracta de mesures que representen els tres nivells institucionals mencionats i que afecten en conjunt a la totalitat dels IFI de la UAB. A més, són mesures que han aconseguit mobilitzar, en major o menor grau, un nombre important d’investigadors predoctorals, no només a la UAB. Finalment, hem escollit aquestes en concret perquè també són els principals fronts d’acció que des de l’Assemblea de Tercer Cicle s’estan mantenint actualment.

L’article està estructurat de la següent manera: a la secció 2 expliquem aquestes quatre mesures, i en concret com han afectat els investigadors predoctorals de la Universitat Autònoma de Barcelona; a la secció 3 repassem les respostes que s’han produït i les accions que hi ha actualment en curs; finalment, a la secció 4 presentem algunes conclusions i plantejarem possibles estratègies a mig termini.

El curs 2010-2011: retallades laborals i taxes estudiantils

De les quatre mesures que analitzem en aquesta secció, la primera afecta la faceta laboral dels joves investigadors mentre que les altres tres tenen a veure amb les taxes i preus de matrícula relacionades amb la seva categoria “estudiantil”.

Des de juny de 2010, el PDI laboral de la UAB ha patit una retallada d'un 5% en el sou brut mensual i en les pagues extraordinàries. En el cas dels investigadors predoctorals, aquesta retallada afecta els investigadors que tenen una relació laboral amb la universitat: és el cas, per exemple, de tot el PIF en fase de contracte. La mesura es basa en l'aplicació que ha fet la UAB del Real Decreto-Ley 8/2010 estatal i del Decret 3/2010 català, que regulen, respectivament, l'anomenada contenció salarial en la massa salarial de funcionaris i de personal laboral públic. És a dir, retallen *globalment* la massa salarial però deixen en mans de cada organisme la manera com aquesta retallada afecta cada nivell salarial. Cal destacar, doncs, que la retallada d'un 5% per a tot el PDI laboral és el resultat de l'aplicació *concreta* que ha fet la UAB, en un acord amb la resta d'universitats catalanes a través de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP), però que ni el Real Decreto-Ley espanyol ni el Decret català l'obliguen a actuar *exactament* així.

D'entrada, la retallada podia haver estat progressiva segons el nivell de sou del personal. Així ha estat, per llei, en el cas del personal funcionari i, per acord, en el cas del Personal d'Administració i Serveis (PAS) laboral. És estrany, doncs, que en el cas del PDI laboral no s'hagi actuat d'aquesta manera. Però el fet important és que existeixen diversos arguments segons els quals la mesura és totalment injustificada. A grans trets, els arguments es basen en els fets que els pressupostos dels programes dels quals depenen els sous tenen caràcter de subvenció i no han patit cap retallada, cosa que ha estat reconeguda pels ministeris corresponents (Ministerio de Ciencia e Innovación, 2010; Ministerio de Educación, 2010); que hi ha centres i universitats on no s'ha aplicat o s'ha anul·lat la retallada, cosa que crea un greuge comparatiu i promociona que els futurs investigadors escullin centres on no hi ha la retallada; i que la universitat no rep cap benefici ni estalvi a través d'aquesta mesura, ja que ha de retornar els diners a l'entitat finançadora. Un resum més detallat de tots els arguments es pot trobar en el manifest que l'Assemblea de Tercer Cicle i els representants dels investigadors postdoctorals, que també han estat afectats, van entregar al Vicerector d'Economia durant una reunió el 18 de gener de 2011 (veure Assemblea de Tercer Cicle, 2010). Cal remarcar, també, que amb arguments similars s'ha aconseguit que s'anulés retroacti-

vament la retallada a diverses universitats espanyoles: la Universidad de Murcia, la Universidad Politécnica de Cartagena i la Universidad Complutense de Madrid.

Les tres mesures analitzades que incideixen sobre l'estatus estudiantil dels investigadors ho fan, com hem dit abans, en les taxes i preus públics que aquests han de pagar.

L'estiu de 2010 la Generalitat de Catalunya va resoldre augmentar els preus públics de tutela de tesi doctoral un 280% (Decret 98/2010), passant de 105,05€ a 400€ en un any. Aquest augment desmesurat és possible, aparentment, perquè la limitació superior de quatre punts per sobre de l'IPC que estableix la Conferència General de Política Universitària regula només els estudis de primer i segon cicle, grau i màster, deixant el doctorat fora de regulació. Això fa que, per exemple, el doctorat a Catalunya sigui unes dues vegades i mitja més car que a la segona comunitat autònoma amb el preu més alt (Castella i Lleó), i unes cinc vegades més car que a la més barata, el País Basc. L'informe per justificar els costos que motiven aquest augment, a més, s'ha fet després d'haver-lo introduït (Martín Quirós, 2011).

Aquest augment de taxes, però, no ha estat l'únic. En aquest cas des de la pròpia universitat, la UAB ha creat una

nova taxa, anomenada de Serveis específics i suport a l'aprenentatge, per valor de 40€ el curs 2010-2011 i, aprovat recentment, de 70€ el curs 2011-2012. Es tracta d'una taxa que afecta tots els estudiants de la UAB —de grau, de màster i postgrau, i de doctorat— i que, malgrat la confusió inicial inclús dins del mateix equip de govern de la universitat, inclou els mateixos conceptes per a tots. Aquests conceptes són: atenció i suport informàtic, documentació i informació acadèmica i serveis relacionats amb la biblioteca digital. És, en realitat, una taxa completament arbitrària, creada *ad hoc* per a paliar el dèficit universitari a partir de la gravació del sector amb menys recursos econòmics. I és, de fet, l'única eina que tenia la universitat per a augmentar les taxes, ja que la resta de preus públics vénen fixats per llei. Però en el cas dels IFI és doblement injustificada, perquè s'està creant un "impost per treballar" que la resta de personal docent i investigador, tot i desenvolupar un treball equivalent, lògicament no ha de pagar. I no només això, sinó que molts dels programes d'investigació predoctorals inclouen a les seves normatives que aquests conceptes els ha d'assumir el centre d'adscripció. Per exemple, la convocatòria de *Formación del Profesorado Universitario* especifica que és obligació del centre d'adscripció "proporcionar als beneficiaris de les ajudes el recolzament necessari i facilitar-los la utilització dels mitjans, instruments o

equips que resultin precisos per al normal desenvolupament de la seva activitat” (Orden EDU/61/2011).

Finalment, l'última de les quatre mesures que analitzem en aquest article no afecta directament els IFI, sinó els estudiants de màster, i en concret aquells estudiants extracomunitaris. Ataca, doncs, un col·lectiu molt vulnerable: present a la universitat durant només un o dos anys, i amb poca —o nul·la— organització prèvia. Des del curs 2008-2009, els estudiants extracomunitaris que cursen un màster han de pagar 2 vegades més que els estudiants comunitaris, i pel curs 2010-2011 s'ha aprovat que paguin 3,5 vegades més. Es tracta, per dir-ho ben clar i llis, d'una mesura completament xenòfoba i discriminatòria. En aquest sentit, va completament en contra de l'article 4 (No discriminació) de l'Estatut de l'Estudiant Universitari, segons el qual “tots els estudiants universitaris, independentment de la seva procedència, tenen dret a que no se'ls discrimini per raó de naixement, origen racial o ètnic” (Real Decreto 1791/2010). A més d'això, però, és també una mesura que ha provocat, i així ho han expressat ja alguns dels seus defensors inicials (Comissió d'Economia i d'Organització, 2011), que “alguns màsters que tenen competència amb altres universitats catalanes hagin patit una baixada en el nombre d'estudiants matriculats”. Això, vistes les directrius actuals de la Generalitat,

pot portar fàcilment aquests màsters al tancament el curs 2011-2012 si no arriben al mínim d'estudiants.

Respostes i accions en curs

La dicotomia estudiant-treballador, la fragmentació estructural del col·lectiu d'IFI i la representació minoritària en els estaments universitaris dificulta, com ja hem comentat a l'inici de l'article, la defensa dels seus drets laborals i socials. L'Assemblea de Tercer Cicle, doncs, serveix no només de suport mutu entre els investigadors predoctorals i per analitzar i difondre les mesures que els afecten directament, sinó també com a eina de pressió, acció i canvi de les polítiques universitàries i de recerca, tant a nivell de movilitzacions i coordinació amb la resta de joves investigadors de Catalunya (a través de D-Recerca) i de col·lectius de la UAB (assemblees d'estudiants, Plataforma contra el PRIM, que aglutina tota la comunitat universitària, etc.) com també a través dels òrgans de representació i govern de la universitat i directament amb els responsables directes de les polítiques.

En aquest últim sentit, actualment l'Assemblea de Tercer Cicle té representació al Claustre com a estudiants de postgrau (onze representants d'onze places disponibles) i al Consell de Govern (un representant d'una plaça disponible), i a les comissions de Transferència de Coneixement, de Pos-

tgrau, d'Investigació i de Personal Acadèmic. Des del Consell de Govern del 6 de març, però, l'Assemblea ha perdut el representant de la comissió d'Economia, en no tenir-hi cap plaça reservada específicament sinó només dues com a estudiants genèrics. En aquest cas, i com l'elecció dels representants es fa entre tots els estaments del Consell de Govern i no només entre els d'estudiants, s'ha perdut la possibilitat de representació.

El simple fet de ser tractats com a estudiants a la majoria d'òrgans de govern, incloent el Claustre, òrgan màxim de representació de la comunitat universitària, dificulta l'actuació de l'Assemblea de Tercer Cicle. És per això que el recent Estatut de l'Estudiant Universitari, tot i defensar els drets dels investigadors predoctorals des de la seva consideració com a estudiants, introdueix la novetat segons la qual els "estudiants de doctorat" tenen dret "a ser considerats, pel que fa a drets de representació als òrgans de govern de les universitats, com a personal investigador en formació, de conformitat amb el que s'estableixi a la legislació en matèria de ciència i investigació" (Real Decreto 1791/2010). Això obre una nova via de representació que cal impulsar. Però també és veritat que se segueix ignorant, ja sigui voluntàriament o per descuit, que un investigador en formació és un treballador a qui s'han de garantir els drets bàsics, moltes ve-

gades amb l'excusa que la recerca és una ocupació voluntària i desinteressada que es duu a terme pel simple fet de la satisfacció personal. Investigar no és un passatemps, és una feina, i el model de carrera investigadora ha d'assumir que la seva fase inicial significa ja desenvolupar una activitat laboral.

Si bé és cert, doncs, que la dinàmica del govern universitari és poc democràtica —no tots els vots compten igual—, i la capacitat real d'acció a través d'aquestes institucions és baixa, cal teure el màxim partit de les possibilitats que ofereix i reconèixer també que de vegades els resultats són importants. Aquest és el cas, per exemple, de l'últim Claustre de la UAB del 16 de desembre de 2010, en el qual es van aprovar 12 mocions de les 16 presentades per estudiants, PDI, PAS i l'Assemblea de Tercer Cicle. Malgrat que les mocions van ser modificades a última hora per la mesa del Claustre de manera antireglamentària, rebaixant-ne les seves exigències, significa també un gran avanç en l'acció conjunta dels diversos col·lectius de la universitat.

D'aquestes 12 mocions, 3 van ser impulsades per l'Assemblea de Tercer Cicle. La primera instava l'equip de govern a deixar sense efecte, de manera retroactiva, la reducció del 5% del sou. La segona instava el Consell de Govern i el Consell Social a assumir el cost de la taxa de Serveis específics i suport a

l'aprenentatge. I la tercera instava l'equip de govern a reconèixer que el preu de tutela de tesi està cobert pels ajuts predoctorals (Plataforma contra el PRIM, 2010).

De moment, l'equip de govern ha assumit alguns compromisos d'aquestes mocions, però malauradament alguns ja s'estan incomplint. Referent a la reducció del 5%, tot i comprometre's a defensar la posició de l'Assemblea a la següent reunió de l'ACUP per tal que totes les universitats catalanes acordessin deixar-la sense efecte, i a informar-ne l'Assemblea, l'ACUP ja s'ha reunit i no ha discutit aquest tema. Pel que fa a les altres dues mocions, l'equip de govern s'ha compromès, d'una banda, a assumir el cost de la taxa de Serveis específics i suport a l'aprenentatge de tot el PIF a partir del curs 2011-2012 i, de l'altra, a assumir el cost de la tutela acadèmica de les convocatòries que històricament el cobrien (per exemple, les FPI), també a partir del curs 2011-2012. Però en ambdós casos obvia el fet que durant el curs 2010-2011 aquestes taxes s'han cobrat injustificadament i deixa desprotegits aquells investigadors que no tenen una relació laboral com a PDI amb la universitat.

A nivell català, el col·lectiu de doctorands organitzat entorn de l'associació D-Recerca ha mantingut també algunes negociacions amb la Direcció General d'Universitats. Un relat detallat d'a-

questes reunions i dels arguments esgrimits per uns i d'altres es pot trobar al recent article d'Andrés Martín Quirós (2011). L'únic acord marginal al qual s'ha arribat de moment, però, és que els investigadors matriculats a un doctorat no EEES i que s'hagin adaptat al nou pla mantinguin el preu de tutela anterior.

L'educació i la investigació com a bé comú: nosaltres no pagarem la crisi

Encara queda camí, doncs, fins a aconseguir neutralitzar les quatre mesures exposades a la secció anterior. La retirada de la reducció d'un 5% del sou és una decisió que depèn directament de cada universitat i que, per tant, s'ha de negociar a aquest nivell. Cal fer entendre el missatge que, a més de no estar justificada i de no aportar cap benefici per a la universitat, perjudica la captació de nous investigadors pel simple fet que els mateixos programes adscrits a altres centres no pateixen cap reducció. És cert, també, que aconseguir que l'ACUP es pronunciés en contra de la retallada seria un pas clau no només per a la UAB sinó per a la resta d'universitats. Cal, doncs, una acció coordinada dels investigadors de totes les universitats. El mateix és vàlid per a la taxa de tutela de tesi, dependent de la Generalitat. La lluita contra la taxa de Serveis específics i suport a l'aprenentatge ja està pràcticament guanyada en el terreny dels PIF, però encara afecta la resta de doctorands i tots els estudiants.

En aquest punt, per tant, i més encara en cas dels estudiants extracomunitaris, els investigadors hem d'anar de la mà dels estudiants per defensar la universitat pública i lliure de discriminacions.

Però la lluita contra aquestes mesures no ha de ser només una defensa dels mínims drets laborals dels que disposem, sinó que ha de servir també per defensar el caràcter del coneixement com un bé comú. Tant l'educació com la investigació són un bé en sí mateix, un recurs d'interacció social i també una eina que augmenta la capacitat d'intervenir. Això no només afecta els joves investigadors, sinó que cal un enfocament més ampli que aglutini tots els estudiants i treballadors de la universitat. Considerem que la lògica d'una política constant d'augment de taxes a les universitats reforça la idea segons la qual l'educació superior és una inversió privada de l'estudiant. Aquest intent de cobrir el dèficit universitari amb l'augment de taxes revesteix també una problemàtica molt més profunda: la discriminació institucionalitzada per part de les universitats i les desigualtats de base econòmica en l'accés a l'educació.

Rebutgem, doncs, aquesta consideració dels estudiants, i inclús dels investigadors universitaris, com a "clients-consumidors". No volem pagar nosaltres la crisi financera amb augment de taxes ni pèrdues de drets que aprofundeixen

les distàncies socials, ni acceptar-la com a excusa d'un dèficit universitari anterior. No acceptem les polítiques d'exclusió que signifiquen la restricció de l'accés a la universitat, que creen una educació elitista per una minoria i una fàbrica de treballadors precaris per una majoria. El canvi que s'està produint a la universitat no és només el resultat de la ingerència de l'empresa i el seu model social, sinó també d'un cicle de lluites que l'han anat pressionant i obligant a evolucionar. El problema, doncs, és gestionar aquesta tensió cap al model que creguem necessari. Reivindicar la universitat com un bé comú és un problema que ens inclou a tots, estudiants, professors i investigadors i personal no docent. Com diu Montserrat Galcerán (2010: 13) a la introducció del llibre *La universidad en conflicto*, "a diferència del que pot semblar a primera vista, el conflicte està obrint-se i no tancant-se". ■

Bibliografia

ASSEMBLEA DE TERCER CICLE: <http://doctorandsuab.wordpress.com> i <http://doctorandsuab.wordpress.com/assemblea-de-3r-cicle/>, consultades el 13 de març de 2011.

ASSEMBLEA DE TERCER CICLE (2010): *Manifest en contra de la retallada salarial al Personal Investigador en Formació i Personal Investigador No Permanent (programes Juan de la Cierva i Ramón y Cajal)* de

la UAB. Accessible a <http://doctorand-suab.files.wordpress.com/2010/12/manifest-retallada.pdf>

COMISSIÓ D'ECONOMIA I D'ORGANITZACIÓ (2011): Acta núm. 43, de 23 de febrer de 2011, de la Comissió d'Economia i d'Organització de la Universitat Autònoma de Barcelona.

DECRET 3/2010, de 29 de maig, de mesures urgents de contenció de la despesa i en matèria fiscal per a la reducció del dèficit públic.

DECRET 98/2010, de 20 de juliol, pel qual es fixen els preus dels serveis acadèmics a les universitats públiques de Catalunya i a la Universitat Oberta de Catalunya per al curs 2010-2011.

DÍEZ GUITÉRREZ, E. J. (2010): Rebelión en las aulas inglesas e italianas, *Periódico Diagonal*, número 139, 11 de desembre de 2010.

EDU-FACTORY, UNIVERSIDAD NÓMADA (Comps.) (2010): La Universidad en conflicto. *Capturas y fugas en el mercado global del saber*. Madrid: Traficantes de Sueños.

EDU-FACTORY (2011): Call to Action! Common Knowledge Against Financial Capitalism, *Edu-Factory*, 4 de març de 2011. <http://www.edu-factory.org/wp/common-knowledge->

[against-financial-capitalism-24th-25th-26th-of-march-2011/](http://www.edu-factory.org/wp/common-knowledge-against-financial-capitalism-24th-25th-26th-of-march-2011/)

ENFOCANT (2011): Per una Nova Europa: la Universitat lluita contra l'austeritat, *Enfocant*, 3 de març de 2011. <http://enfocant.net/noticia/una-nova-europa-la-universitat-lluita-contra-lausteritat>

FERREIRO BAAMONDE, X. (2010): Mercantilización y precarización del conocimiento: el proceso de Bolonia, a *EDU-FACTORY, UNIVERSIDAD NÓMADA (Comps.)*, La universidad en conflicto. *Capturas y fugas en el mercado global del saber* (pp. 113-143). Madrid: Traficantes de Sueños.

GALCERÁN, M. (2010): La educación universitaria en el centro del conflicto, a *EDU-FACTORY, UNIVERSIDAD NÓMADA (Comps.)*, La universidad en conflicto. *Capturas y fugas en el mercado global del saber* (pp. 13-39). Madrid: Traficantes de Sueños.

MARTÍN QUIRÓS, A. (2011): Universidades, mentiras y tasas de doctorado, *Apuntes de Ciencia y Tecnología*, 37, 11-17.

MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN (2010): Nota informativa en relación con la aplicación del Real Decreto-ley 8/2010, de 20 de

mayo, por el que se adoptan medidas extraordinarias para la reducción del déficit público y sus efectos en las ayudas para la contratación de personal investigador.

MINISTERIO DE EDUCACIÓN (2010): Nota informativa sobre la aplicación del Real Decreto-ley 8/2010, de 20 de mayo, por el que se adoptan medidas extraordinarias para la reducción del déficit público y sus efectos en las subvenciones del Ministerio de Educación concedidas al amparo de las convocatorias incluidas en el Plan Nacional I+D+i.

ORDEN EDU/61/2011, de 20 de enero, por la que se convocan las ayudas para becas y contratos de Formación de Profesorado Universitario del Programa Nacional de Formación de Recursos Humanos de Investigación, en el marco del Plan Nacional de Investigación Científica, Desarrollo e Innovación Tecnológica 2008-2011.

PLATAFORMA CONTRA EL PRIM (2010): Claustre 16-D. Comunicat de la Plataforma i resultats de la votació de les mocions, 17 de desembre de 2010. <https://plataformacontraelprim.wordpress.com/2010/12/17/claustre-16-d-resultats-de-la-votacio-de-les-mocions/>

REAL DECRETO 63/2006, de 27 de enero, por el que se aprueba el Estatuto

del personal investigador en formación.

REAL DECRETO 1791/2010, de 30 de diciembre, por el que se aprueba el Estatuto del Estudiante Universitario.

REAL DECRETO-LEY 8/2010, de 20 de mayo, por el que se adoptan medidas extraordinarias para la reducción del déficit público.